

Natura 2000 erdők természetvédelmi monitorozása

Horváth Ferenc, Molnár Csaba, Ortmann-né Ajkai Adrienne, Csicsék Gábor,
Szabó Gábor, Zimmermann Zita, Lukács Márió, Búzás Előd, Illés Katalin és Bölöni János

Természetközeli erdeink – az Élőhelyvédelmi Irányelv alapján elismert közösségi jelentőségű élőhelyek – magas természeti értéket képviselnek. Kedvező természetvédelmi helyzetüket Magyarországnak biztosítani kell, állapotuk monitorozása kötelező, amelynek eredményéről hat évente országjelentést kell készíteni. A „Fenntartható természetvédelem megalapozása a magyarországi Natura 2000 területeken” (SH/4/8) elnevezésű program keretében továbbfejlesztettük az erdők, ún. struktúra és funkció monitorozását. Ennek az volt a fő célja, hogy a 1) módszert egyszerűbbé és hatékonyabbá tegyünk, amellyel az országosan reprezentatív mintavételhez szükséges nagy mintaszámot el lehet érni, amivel a felmérők számát növelni lehet; 2) a mintavételi tervet és a felmérő módszert összhangba hozzuk az erdőgazdálkodás országos helyzetével, és 3) összhangba hozzuk az erdőrezervátum-kutatás módszereivel, hogy az erdőrezervátum-kutatás eredményei a Natura 2000 erdőmonitorozás referenciájaként közvetlenül is hasznosulhassanak. Az Országos Erdőállomány Adattár (NÉBIH) erdőrézlet nyilvántartása szerint jelenleg az erdeink 25%-a természetes vagy természetszerű, 28%-a származék erdő, a többi átmeneti erdő, kultúrerdő vagy faültetvény. Erdőgazdálkodásunk döntően vágásos üzemmódban dolgozik, ezért az országos monitorozást az élőhelyek elterjedési viszonyai mellett az erdőállományok korcsoport-viszonyainak figyelembe vételével terveztük újra. Koruk szerint az erdők 15%-a idősebb 80 évnél. Ebből 6,6% amely 80 évnél idősebb és természetes/természetszerű állomány, míg 4,4% a fiatal és természetes/természetszerű állományok területe. Az eddig elkészített 400 felmérésből mintapéldaként kiválasztott szubmontán és montán bükkösök TERMERD adaptációjú értékelése 30-50%-os természetességűre becsülte a vágásos üzemmódban kezelt fiatalosokat, míg 55-75%-ra a Kékes Erdőrezervátum természetes erdődinamikájú mintaterületeit. A változó termőhely-ökológiai körülmények és populációs folyamatok közepette az emberi beavatkozások meghatározó mértékben ronthatják, vagy éppen javíthatják erdeink természeti-ökológiai állapotát, amelyről csak egy hatékony monitorozás képes hiteles és aktuális információkat szolgáltatni.